

УДК 8127:355/359

DOI: 10.60022/2(2)-8MHD

Жукова Анна Робертівна

доктор філософії у галузі педагогіки

викладач кафедри іноземних мов та військового перекладу

Національна академія сухопутних військ імені П. Сагайдачного, Україна

Zhukova Anna

PhD in Pedagogy

Lecturer at the Department of Foreign Languages and Military Translation

National Army Academy named after P. Sahaidachnyi, Ukraine

ORCID: 0000-0002-7292-1605

Матіїв Юлія Василівна

здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти

Інститут краєзнавства імені І. Крип'якевича

викладач англійської мови кафедри іноземних мов та військового перекладу

Національна академія сухопутних військ імені П. Сагайдачного, Україна

Matiiiv Yuliia

higher education applicant at the third (Research/ Educational) level

of the I. Krypiakevych Institute of Local History

Lecturer in English at the Department of Foreign Languages and Military Translation

National Army Academy named after P. Sahaidachnyi, Ukraine

ORCID: 0009-0003-5806-0487

Кучура Вероніка Миколаївна

курсантка

Національна академія сухопутних військ імені П. Сагайдачного, Україна

Kuchura Veronika

cadet

National Army Academy named after P. Sahaidachnyi, Ukraine

Берещук Аліна Сергіївна

курсантка

Національна академія сухопутних військ імені П. Сагайдачного, Україна

Bereshchuk Alina

cadet

National Army Academy named after P. Sahaidachnyi, Ukraine

МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ В ВІЙСЬКОВІЙ КОМУНІКАЦІЇ: РОЛЬ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Анотація. У статті досліджено міжнародні стандарти військової комунікації та визначено роль англійської мови у забезпеченні ефективності міжнародної військової співпраці. Актуальність теми зумовлена глобальним характером сучасних військових викликів, які потребують уніфікованого підходу до комунікації між країнами, зокрема в межах міжнародних організацій, таких як НАТО та ООН. Мета статті полягає в аналізі міжнародних стандартів військової комунікації та висвітленні значення англійської мови як основи професійного спілкування у багатонаціональних військових операціях. Задля досягнення цієї мети було реалізовано такі завдання: досліджено поняття та розвиток міжнародної військової комунікації, охарактеризовано нормативні акти й міжнародні організації, що регулюють військову комунікацію, проаналізовано англійську мову як ключовий інструмент взаємодії у військовій сфері.

Основу методологічного підходу в цій науковій роботі складає комплексне дослідження, що ґрунтується на поєднанні теоретичних методів. Зокрема аналіз, синтез, узагальнення, абстрагування, а також описовий, порівняльний та метод зіставлення, були використані для опису сутності міжнародних стандартів у військовій комунікації та дослідження значення англійської мови у процесах військової комунікації. Особливу увагу приділено аналізу мовних вимог до військовослужбовців, їхній підготовці до використання англійської мови у професійних контекстах. Розглянуто міжнародні стандарти у військовій комунікації та проаналізовано роль англійської мови під час стандартизації військової комунікації.

Результати цього дослідження, а також сформульовані на їхній основі висновки, становлять практичну цінність для викладачів іноземних мов, перекладачів та інших спеціалістів, які займаються дослідженням актуальних проблем викладання іноземної мови для військовослужбовців. Результати цього дослідження можуть бути корисними для вдосконалення нормативної бази у сфері міжнародної військової комунікації та розв'язання питань, пов'язаних із мовною підготовкою військовослужбовців.

Ключові слова: військова комунікація, англійська мова, міжнародні стандарти, НАТО, мовна сумісність.

INTERNATIONAL STANDARDS IN MILITARY COMMUNICATION: THE ROLE OF THE ENGLISH LANGUAGE

Abstract. *The article examines international standards of military communication and identifies the role of English in ensuring the effectiveness of international military cooperation. The relevance of the topic is due to the global nature of modern military challenges that require a unified approach to communication between countries, in particular within international organizations such as NATO and the UN. The purpose of the article is to analyze international standards of military communication and highlight the importance of English as the basis for professional communication in multinational military operations.*

In order to achieve this goal, the following tasks were realized: to study the concept and development of international military communication, to characterize the normative acts and international organizations that regulate military communication, to analyze the English language as a key tool for interaction in the military sphere. The basis of the methodological approach in this research paper is a comprehensive study based on a combination of theoretical methods. In particular, analysis, synthesis, generalization, abstraction, as well as descriptive, comparative and comparative methods were used to describe the essence of international standards in military communication and to study the importance of English in military communication. Particular attention is paid to the analysis of language requirements for military personnel, their preparation for the use of English in professional contexts. International standards in military communication are considered and the role of English in the standardization of military communication is analyzed.

The results of this study, as well as the conclusions drawn on their basis, are of practical value for foreign language teachers, translators and other specialists involved in the study of current issues of teaching a foreign language to military personnel. The results of this study can be useful for improving the regulatory framework in the field of international military communication and solving issues related to language training of military personnel.

Keywords: *military communication, English, international standards, NATO, language compatibility.*

Постановка проблеми. Ситуація, яка виникла в Україні через повномасштабну агресію російської федерації проти нашої незалежної держави у лютому 2022 року, є безпрецедентною. Україна, як держава з розвиненими демократичними інституціями та значними досягненнями у сфері забезпечення прав людини, змушена протистояти тоталітарному режиму. Цей режим використовує не тільки потужну військову силу, але й засоби пропаганди та обмеження громадянських прав і свобод. Війна зруйнувала мирний уклад життя, завдала масштабних руйнувань, загальмувала розвиток держави. У таких умовах одним з актуальних питань є проблема стандартизації військової комунікації та дослідження ролі англійської мови в цьому процесі.

Сучасні виклики та загрози національній безпеці України також зумовлюють загальну необхідність пошуку дієвого, адекватного та комплексного інструментарію, за допомогою якого стане можливим планування та координація комунікативної діяльності органів військового управління Збройних Сил України з державними й неурядовими інституціями, зарубіжними партнерами, а також впровадження ефективних внутрішніх комунікацій.

У зв'язку з цим, військова комунікація є невіддільною складовою сучасних збройних конфліктів та операцій, оскільки від її ефективності залежить стратегічне планування, оперативна взаємодія та виконання завдань. У цьому контексті англійська мова відіграє ключову роль, адже саме вона стала мовою міжнародного військового співробітництва, спілкування та стандартизації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема міжнародних стандартів у військовій комунікації та ролі англійської мови у цих процесах знаходить віддзеркалення у працях зарубіжних та українських дослідників. Так, над цим питанням працюють такі сучасні зарубіжні науковці, як Л. Андерсон, Е. Томпсон [9], С. Кім, Дж. Пак [10] та ін., вони наголошують на важливості військової англійської мови як специфічної форми професійної комунікації. У цих працях розглядаються особливості мовних структур, стилістики та лексичного складу, характерного для військової сфери. Українські вчені також приділяють увагу цій тематиці. У працях таких дослідників, як Л. Гончарук [7], Р.Нанівський [3], Є. Панасенко [2] та ін., розглядаються питання адаптації міжнародних стандартів до умов у нашій державі, зокрема в контексті реформування Збройних сил України та звернено увагу на необхідність інтеграції англійської мови в професійну підготовку військовослужбовців. Водночас наразі недостатньо вивчено практичні аспекти використання англійської мови у військовій комунікації в умовах сучасних викликів, таких як гібридна війна, інформаційна агресія та кіберзагрози, що зумовлює необхідність подальшого дослідження цієї проблематики.

Мета статті – проаналізувати міжнародні стандарти військової комунікації та визначити значення англійської мови у забезпеченні ефективності міжнародної військової співпраці. Окреслена мета дослідження передбачає розв'язання таких завдань: 1) дослідити поняття міжнародної військової комунікації та описати розвиток

міжнародних стандартів військової комунікації; 2) охарактеризувати нормативні акти та міжнародні організації, які регулюють військову комунікацію; 3) проаналізувати англійську мову як основу комунікації в міжнародних військових операціях; 4) здійснити аналіз мовних вимог до військових та особливостей навчання англійської мови військових кадрів; 5) дослідити основні виклики й перспективи стандартизації англійської мови у військовій комунікації.

Виклад основного матеріалу. У контексті повномасштабної війни перед Україною постали значущі комунікаційні виклики, спрямовані на захист національних інтересів та зміцнення іміджу держави на міжнародній арені. Створення ефективної системи урядових комунікацій є ключовим для розробки стратегій протидії інформаційній агресії та дезінформаційним кампаніям, що поширюються росією. Особливу роль у цьому процесі відіграє міжнародна військова комунікація, яка стає невід'ємним елементом сучасної інформаційної стратегії.

Міжнародна військова комунікація є процесом обміну інформацією, знаннями, та координації дій між військовими підрозділами, країнами й міжнародними організаціями задля забезпечення ефективної співпраці у воєнних операціях, навчаннях чи миротворчих місіях. Вона охоплює всі аспекти передачі даних, використання спільної термінології, а також технологічні та організаційні підходи, які забезпечують оперативність, точність та безпеку інформаційного обміну [1, с. 136]. Міжнародна військова комунікація – це не лише застосування формальних визначень понять, об'єктів і предметів військової справи, але й застосування жаргонів та сленгу, що є частиною спеціальної розмовної лексики. Ця лексика, яка вміщує емоційно забарвлені елементи та стилістичні синоніми військових термінів, є частиною неофіційного професійного спілкування військових [2, с. 96].

Міжнародні стандарти військової комунікації – це узгоджені правила, процедури, термінологія, протоколи та технічні вимоги, які регулюють процеси обміну інформацією між військовими структурами різних країн. Вони спрямовані на забезпечення взаємосумісності засобів зв'язку, єдності командування та оперативності рішень. Такі стандарти розробляються та затверджуються міжнародними організаціями, як-от НАТО або ООН, і включають мовні вимоги (здебільшого це англійська як основна мова спілкування), технічні характеристики обладнання та процедури безпеки для захисту конфіденційної інформації. На цей момент в Україні запроваджено близько 315 стандартів НАТО. Це загальні правила між всіма членами альянсу та країн-партнерів. Інтеграція українських військових в НАТО також потребує відповідного рівня підготовки, а ті, хто планують брати участь у міжнародних місіях, навчаннях або роботі в структурах НАТО повинні знати англійську мову [3, с. 52].

STANAG або Standartization Agreement, Стандарт НАТО – це міжнародний договір, що діє в країнах НАТО та країнах-партнерах. Одна із численних угод цього договору, а саме STANAG 6001, стосується стандартів володіння іноземною мовою для військовослужбовців. Відповідно до стандарту STANAG проводиться тестування та видається відповідний сертифікат. У нашій державі цей іспит проводиться відповідно до наказу Міністра оборони України.

Успішна здача іспиту засвідчує, що військовий фахівець володіє іноземною мовою на рівні, що є достатнім для іншомовного спілкування у певних професійних галузях. Головним методом навчання на курсах підготовки до іспиту є комунікативний метод. Отримати свідоцтво STANAG мають право кандидати, які пройшли відповідне навчання на базі військових навчальних закладів та успішно склали іспит. Навчатися на курсах іноземних мов мають право військовослужбовці й працівники ЗСУ, які рекомендовані головними замовниками підготовки та які відповідають принаймні одному критерію відбору [4, с. 60]. Слід зазначити, що кандидати для навчання із числа працівників ЗСУ відбираються за такими критеріями:

- кандидат обіймає посаду, що передбачає застосування іноземної мови, або перебуває в резерві кандидатів на таку посаду;
- кандидат претендує на скерування на роботу за кордон у складі національних контингентів, багатонаціональних органів військового управління, національного персоналу, у закордонних дипломатичних установах України, міжнародних організаціях, на навчання;
- кандидат бере участь у міжнародних заходах.

За стандартом STANAG 6001 визначається рівень володіння іноземною мовою, всі рівні відповідають CEFR:

- Level 0 (A1) – No proficiency (без практичних навичок);
- Level 1 (A2) – Survival (рівень виживання);
- Level 2 (B1) – Functional (функціональний рівень);
- Level 3 (B2) – Professional (професійний рівень);
- Level 4 (C1) – Expert (експертний рівень);
- Level 5 (C2) – Highly-articulate native (досконалий).

Іспит STANAG 6001 значущий для визначення та підтримки рівня мовної підготовки військового персоналу, а також для забезпечення ефективного спілкування та співпраці у міжнародному військовому середовищі, покращенню співробітництва й взаєморозуміння у міжнародних операціях та інших спільних діях [5].

STANREC рекомендації НАТО зі стандартизації – це необов'язковий документ НАТО зі стандартизації, що застосовується виключно в матеріальній сфері та пропонує використовувати стандарти кращої практики. STANREC не стосуються цілей взаємосумісності, а в зв'язку з цим використовується виключно на добровільній

основі.

Стандарти НАТО (AP, MP) – це союзницькі та багатонаціональні публікації, що можуть вводитися в дію через STANAG (STANREC) чи функціонувати окремо (до прикладу, AAP-03). Стандарти НАТО розробляються в таких трьох сферах: матеріальна, оперативна й адміністративна.

Стандарти, що розроблені поза межами НАТО – це міжнародні, регіональні та національні цивільні та оборонні стандарти, що можуть бути прийняті до прямого використання для потреб НАТО та на які є посилання в супровідних документах. На цей момент, політика НАТО зі стандартизації полягає у заохоченні до збільшення частки таких стандартів для потреб НАТО [4, с. 62].

Північноатлантичний договір (The North Atlantic Treaty) – це міжнародна угода, що була укладена 4 квітня 1949 року у Вашингтоні, США, західноєвропейськими й північноамериканськими країнами задля об'єднання зусиль для колективної оборони, збереження миру та безпеки в Північноатлантичному регіоні. Цей договір став установчим документом створення Північноатлантичного альянсу.

Угода про партнерство між Україною та НАТО була укладена в 1997 році. Ця угода залишається основоположним документом, що регламентує відносини Україна – НАТО. Окрім того, угода включає мовну підготовку військових кадрів для забезпечення ефективної комунікації під час спільних операцій [6].

Як бачимо, володіння англійською мовою стає не лише необхідністю для ефективної взаємодії у військовій сфері, а й провідним фактором для досягнення успіхів на міжнародній арені та підвищення престижу нашої держави в контексті її інтеграції до НАТО та співпраці зі світовими партнерами [7, с. 635]. Безсумнівно головна роль англійської мови для ЗСУ полягає в забезпеченні ефективного спілкування та взаємодії з іншими країнами-членами НАТО та міжнародними партнерами. Проте англійська мова відіграє ширшу та стратегічну роль для ЗСУ, оскільки вона стає значущим інструментом не тільки для співпраці з Альянсом, а й у багатьох інших аспектах діяльності, які допомагають обороноздатності та міжнародний престиж України [8].

По-перше, знання військовими англійської мови допомагає забезпечити ефективне обслуговування та застосування західних зразків техніки й озброєння, які постачають країни-партнери, адже інформація про них частково подається англійською мовою [9, с. 90]. По-друге, знання англійської мови є необхідним військовослужбовцям для участі в міжнародних миротворчих місіях, спільних військових операціях та тренуваннях. Вона дає можливість військовослужбовцям взаємодіяти з військовими з інших країн, обмінюватись інформацією та досвідом, а також сприяє розв'язанню невідкладних питань та координації дій у різних складних ситуаціях [10, с. 35]. По-третє, англійська мова є важливою для підтримання міжнародних зв'язків, розвитку дипломатичних відносин та налагодження співпраці зі світовими партнерами, які надають військову допомогу Україні. Вона стає своєрідним мостом для спілкування та взаєморозуміння з представниками інших країн та військових організацій, сприяючи розвитку міцного партнерства, спільних проєктів та обміну досвідом.

Висновки. Отже, міжнародні стандарти, зокрема стандарти НАТО (стандарт НАТО STANAG 6001), Північноатлантичний договір, Угода про партнерство між Україною та НАТО, забезпечують спільну мовну, технічну й операційну базу для військових сил НАТО та партнерів, сприяючи ефективній взаємодії у багатонаціональних операціях. Ці стандарти військової комунікації відіграють критичну роль у забезпеченні ефективності, безпеки та узгодженості дій між військовими структурами різних країн. Їх використання сприяє зміцненню оборонних можливостей та є значущим компонентом глобальної системи колективної безпеки. Вивчення англійської мови є надзвичайно важливим для військовослужбовців у сучасних умовах глобальних викликів. Володіння англійською мовою значно підвищує ефективність комунікації з міжнародними партнерами, розширює можливості участі в міжнародних місіях та забезпечує доступ до передових технологій та наукової інформації. Крім того, високий рівень знання англійської мови дозволяє військовослужбовцям ефективно взаємодіяти з міжнародними партнерами, розуміти сучасні військові стратегії та успішно застосовувати їх у своїй діяльності. Перспективи подальших досліджень полягають в аналізі потреб навчання англійської мови українських військовослужбовців, створенні спеціалізованих методик викладання та адаптації їх до міжнародних стандартів.

Література

1. Козак Т. М. Сутність, історія й особливості міжнародних, світових або глобальних мов у політиці та міжнародних відносинах. *Політикус: наук. журнал*. 2023. № 5. С. 136-143.
2. Панасенко Є.О. Англійська мова як Lingua franca та її роль у сучасних світових політико-економічних процесах. *Держава та регіони. Серія: Державне управління*. 2019. № 3 (67). С. 96-103.
3. Naniivskyi R.A., Zhukova A.R., Matiiiv Yu.V. The linguistic analysis of communication failures in multinational military operations // *Суспільство та національні інтереси: журнал*. 2024. No 8(8) 2024. С. 966.-С.52-62. DOI: [https://doi.org/10.52058/3041-1572-2024-8\(8\)-52-61](https://doi.org/10.52058/3041-1572-2024-8(8)-52-61)
4. Гарькавий Є.М. Організація стратегічних комунікацій відповідно до стандартів НАТО. *Вісник ДонНУ імені Василя Стуса. Сер.: Політичні науки*. 2023. №8. С. 60-66.
5. STANAG 6001. URL: https://nuou.org.ua/assets/documents/dodb_stanag_6001.pdf (дата звернення: 29.12.2024).
6. Північноатлантичний альянс: історія, функції, структура, відносини з Україною: Навчальний посіб-

ник для студентів вищих навчальних закладів та слухачів магістерської підготовки за напрямом «Державне управління» / Кол. авт.; за заг. ред. проф. Д. І. Дзвінчука. Івано-Франківськ: Місто НВ, 2012. 604 с.

7. Гончарук Л. Роль англійської мови для Збройних сил України. *Наукові інновації та передові технології*. 2024. №1 (29). С. 635-645.

8. Про затвердження Концепції мовної підготовки особового складу Збройних Сил України та плану реалізації Концепції мовної підготовки особового складу ЗСУ: наказ Міністра оборони України 01 червня 2009 р. № 267 від Київ: МО України, 2009. 34 с. (Нормативний документ Міністерства оборони України).

9. Anderson L., Thompson E. The Role of Language Proficiency in Military Operations: A Case Study Analysis. *Military Linguistics Quarterly*. 2021. №12(1), pp. 89-104.

10. Kim S., Park J. Language Training Strategies for Military Personnel: A Comparative Analysis. *International Journal of Security Studies*. 2020. № 15(2), pp.34-49.

References

1. Kozak, T. M. (2023). Sutnist, istoriia y osoblyvosti mizhnarodnykh, svitovykh abo hlobalnykh mov u politytsi ta mizhnarodnykh vidnosynakh [The essence, history and features of international, world or global languages in politics and international relations]. *Politykus: nauk. Zhurnal – Politikus: scientific journal*, 5, 136-143 [in Ukrainian].

2. Panasenko, Ye.O. (2019). Anhliiska mova yak Lingua franca ta yii rol u suchasnykh svitovykh polityko-ekonomichnykh protsesakh [English as a Lingua franca and its role in modern world political and economic processes]. *Derzhava ta rehiony. Serii: Derzhavne upravlinnia – State and regions. Series: Public Administration*, 3 (67), 96-103 [in Ukrainian].

3. Nanivskiy, R. A., Zhukova, A. R., & Matiiiv, Yu. V. (2024). The linguistic analysis of communication failures in multinational military operations. *Society and National Interests*, №8(8), 52–62. [https://doi.org/10.52058/3041-1572-2024-8\(8\)-52-61](https://doi.org/10.52058/3041-1572-2024-8(8)-52-61)

4. Harkavyy, Ye.M. (2023). Orhanizatsiia stratehichnykh komunikatsii vidpovidno do standartiv NATO [Organization of strategic communications in accordance with NATO standards]. *Visnyk DonNU imeni Vasylia Stusa. Ser.: Politychni nauky – Bulletin of Vasyl' Stus DonNU. Ser: Political Sciences*, 8, 60-66 [in Ukrainian].

5. STANAG 6001. Retrieved from: https://nuou.org.ua/assets/documents/dodb_stanag_6001.pdf [in Ukrainian].

6. Pivnichnoatlantychnyi alians: istoriia, funksi, struktura, vidnosyny z Ukrainoiu [North Atlantic Alliance: History, Functions, Structure, Relations with Ukraine]: Navchalnyi posibnyk dlia studentiv vyshchykh navchalnykh zakladiv ta slukhachiv mahisterskoi pidhotovky za napriamom «Derzhavne upravlinnia» / Kol. avt.; za zah. red. prof. D. I. Dzvinchuka. Ivano-Frankivsk: Misto NV, 2012. 604 s. [in Ukrainian].

7. Honcharuk, L. (2024). Rol anhliiskoi movy dlia Zbroinykh syl Ukrainy [The role of English for the Armed Forces of Ukraine]. *Naukovi innovatsii ta peredovi tekhnolohii – Scientific innovations and advanced technologies*, 1 (29), 635-645. [in Ukrainian].

8. Pro zatverdzhennia Kontseptsii movnoi pidhotovky osobovoho skladu Zbroinykh Syl Ukrainy ta planu realizatsii Kontseptsii movnoi pidhotovky osobovoho skladu ZSU [On Approval of the Concept of Language Training of the Armed Forces of Ukraine and the Implementation Plan for the Concept of Language Training of the Armed Forces of Ukraine]: nakaz Ministra oborony Ukrainy 01 chervnia 2009 r. № 267 vid Kyiv: MO Ukrainy, 2009. 34 s. (Normatyvnyi dokument Ministerstva oborony Ukrainy) [in Ukrainian].

9. Anderson, L., Thompson, E. (2021). The Role of Language Proficiency in Military Operations: A Case Study Analysis. *Military Linguistics Quarterly*, 12(1), 89-104 [in English].

10. Kim, S., Park, J. (2020). Language Training Strategies for Military Personnel: A Comparative Analysis. *International Journal of Security Studies*, 15(2), 34-49 [in English].